

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 1.10.87

Inventaris van het archief van J.A. Zoutman [levensjaren 1724-1793], (1701) 1737-1793

Versie: 08-05-2021

C.H. van Marle; W./W. van Driel

Nationaal Archief, Den Haag 1978

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
Leven en carrière.....	7
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	8
Verwant materiaal.....	9
Beschikbaarheid van kopieën.....	9
Verwante archieven.....	9
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	11

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Collectie Zoutman

Periodisering:

archiefvorming: 1737-1793

oudste stuk - jongste stuk: 1701-1793

Archiefbloknummer:

1225

Omvang:

72 inventarisnummer(s)1,87 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands.

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven en gedrukte teksten.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Zoutman, Johan Arnold (1724-1793)

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Het archief bevat aanstellingen en commissiën, een reeks scheepsjournalen, (rapport)verbalen, registers van resolutiën, orders e.d. gehouden op diverse schepen, monsterrollen, beschrijvingen van kusten, seinboeken en enige losse stukken.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Collectie Zoutman, nummer toegang 1.10.87, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Zoutman, 1.10.87, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

LEVEN EN CARRIÈRE

Johan Arnold Zoutman werd op 10 mei 1724 op Huize Kantwijk nabij Reeuwijk (onder Gouda) geboren.

Zijn vader, die dezelfde initialen had, was doctor in de geneeskunde, de wijsbegeerte en de beide rechten. Hij bekleedde het ambt van pleitbezorger voor de gerechtshoven van Holland en Zeeland. Zijn moeder was Anna Margaretha van Petcum: zij was de dochter van Harmen van Petcum, minister en geheimraad van de hertog van Sleeswijk-Holstein en resident van deze vorst bij de Verenigde Provinciën.

Als 13-jarige trad hij als adelborst bij de admiraliteit van Amsterdam in dienst. Op 18-jarige leeftijd werd hij luitenant en later commandeur; in 1750 benoemde prins Willem IV hem tot extra ordinaris kapitein ter zee.

Prins Willem V verhief hem op 22 juni 1779 tot supernumerair schout bij nacht.

In deze rang begeleidde hij in augustus 1781 met zijn smaldeel een zestigtal koopvaardis-schepen naar de Oostzee; de Republiek was inmiddels in oorlog met Groot-Brittannië (1780-1784). Op de vijfde dag van die maand ontmoette hij in de buurt van de Doggersbank een Engels smaldeel. Bij het gevecht van 5 augustus 1781 dat uren duurde, bleken de kleine Hollandse schepen in het voordeel boven de logge Engelse schepen. Deze kozen het hazenpad en de danig beschadigde Nederlandse faam ter zee werd weer enigszins opgepoetst.

De slag bij de Doggersbank werd van Nederlandse (en Engelse) zijde als een overwinning bejubeld. Zoutman werd met vele eerbewijzen overladen, zoals een gouden erepenning en een gouden degen. Later ontving hij tevens een jaarlijks inkomen van fl. 2.400.-.

Na 1781 was hij eigenlijk nog te ziek om te kunnen functioneren, maar de prins bleef hem titels en rangen verlenen omdat Zoutman in zijn ogen die beloning verdiende. Na de zeeslag werd Zoutman bevorderd tot vice-admiraal en in 1793 tot luitenant-admiraal van Holland en Vriesland. Zoutman wees in veel gevallen het aanbod af, wijzende op zijn ziekte en het feit dat andere officieren op basis van hun bekwaamheid er meer voor in aanmerking zouden komen. ¹ Vanwege zijn traagheid, verdiende hij tevens de naam 'Zoutzak'. ²

Vanaf de oprichting op 10 oktober 1782 door Willem V was Zoutman tevens lid van de Geheime Raad voor Marinezaken. Deze adviesraad voor de prins moest de groeiende (politieke) problemen rond de marine verhelpen en verbeteringen voor de zeemacht aanbrengen. Vanaf de oprichting in 1793 was hij nog inspecteur en commandant der zee-artilleristen.

Zoutman trouwde in 1768 met Adriana Johanna van Heusden. Zij was een dochter van Walterus van Heusden, rentmeester van de domeinen (1728-1739) van de prins van Oranje te Geertruidenberg, en Adriana Vereijk.

1 Thea Roodhuyzen, In Woelig Vaarwater. Marineofficieren in de jaren 1779-1802 (Amsterdam/ 's-Gravenhage 1998), p.32 speciaal noot 80.

2 R. Prud'homme van Reine, Jan Hendrik van Kinsbergen 1735-1819 admiraal en filantroop (Amsterdam 1990), p. 133 speciaal noot 25.

Te Den Haag bewoonde Zoutman een huis aan de Prinsegracht. Op het erf van het huis van zijn zoon Johan Arnold Zoutman (1769-1807) aan het Westeinde werd na diens dood in 1807 de Zoutman-kazerne gebouwd. Zowel Zoutman jr., als twee van diens kinderen zouden een maritieme carrière vervolgen.

Op 7 mei 1793 overleed Zoutman op 69-jarige leeftijd in Den Haag. Op 14 mei daaropvolgend werd hij te Geertruidenberg bijgezet in het familiegraf van zijn vrouw Adriana van Heusden. In 1846 werd in de N.H. kerk van Geertruidenberg ter ere van zijn wapenfeit bij de Doggersbank een monument opgericht vanwege het Departement der Maatschappij tot Nut van het Algemeen.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

Aanwinsten 1888: 30a t/m 30k. In bruikleen ontvangen van het Departement van Marine, waaraan zij waren gelegateerd.

De rechtstitel is (nog) onbekend

Verwant materiaal**BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN**

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

VERWANTE ARCHIEVEN

Nationaal Archief, Admiraliteiten, 1.01.47.20: Verzameling Zoutman.

Haags Gemeentearchief, Weeskamer.

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDELEN

1	Aanstellingen en commissiën van de Gecommitteerde Raden ter Admiraliteit Amsterdam voor Johan Arnold Zoutman.
1737-1752	1 omslag
2	Commissiën van de Prinsen van Oranje voor Johan Arnold Zoutman.
1758-1793	1 omslag
3	Stukken betreffende verschillende ereblijken en beloningen voor J.A. Zoutman aangaande zijn heldendaden, in de slag tegen de Engelsen, bij de Doggersbank.
1781-1784	1 omslag
4	Diploma's voor J.A. Zoutman van diverse geleerde genootschappen en van de Orde der vrijmetselaars.
1783; 1791
De aflegging van de poorterseed der stad Leiden.
1746	1 omslag
5-16	Journalen van schepen waarop J.A. Zoutman onder andere gezagvoerders diende.
1737-1753	12 delen
5	Assendelft. 1737-1738	
6	Middelburg. 1739-1740	
7	Teylingen. 1740-1741	
8	Lijderdorp. 1742-1743	
9	Dolphijn. 1744-1746	
10	Maarssen. 1746-1748	
11	Dolphijn. 1749-1750	
12	Dolphijn. 1750	
13	Arendt. 1752-1753	
14	Arendt (vervolg) 1753	
15	Arendt. 1752-1753	
16	Arendt. 1752-1753	
17-24	Journalen van schepen waarop J.A. Zoutman als gezagvoerder diende.
1754-1778	8 delen
17	Dolphijn. 1754-1756	
18	Hector. 1758-1759	
19	Weststellingwerf. 1762-1764	
20	Dolphijn. 1763-1764	
21	Phenix. 1763-1764	
22	Nassouw Weilburg. 1770-1772
met losse stukken.	
23	Bellona. 1776-1778
met losse stukken.	
24	Bellona. 1776-1778
extract.	
25	Verbaal van de schout bij nacht J.A. Zoutman aangaande de slag bij de Doggersbank. Afschrift.
1781 (april-augustus)	1 deel

- 26** Verbaal van de schout bij nacht J.A. Zoutman aangaande de slag bij de Doggersbank. Afschrift.
1781 (april-augustus) 1 band met losse stuk
niet identiek aan no. 25.
- 27** Stukken betreffende de expeditie naar de Doggersbank.
1781-1784 1 pak
gedeeltelijk gedrukt.
- 28** Orders en seinen voor het eskader onder commando van Hartsink.
1781 1 deel
- 29-38** Registers van resolutiën en orders, sententiën van zee krijgsraden, uitgaande brieven enz. gehouden op diverse schepen.
1742-1766 10 delen
- 29** diverse schepen o.m. Leyendorp en de Arend. 1742-1755
- 30** Arend. 1752-1755
- 31** Dolphijn. 1754-1755
- 32** Dolphijn. 1755-1756
- 33** Hector. 1758-1759, (met 1 los stuk)
- 34** Weststellingwerf. 1763-1764, (met 1 los stuk)
- 35** Weststellingwerf. 1764
- 36** ,
Weststellingwerf. 1763-1764
Phenix. 1765
- 37** Phenix. 1765-1766
- 38** Phenix. 1765-1766
- 39-43** Rapportverbalen van kapitein J.A. Zoutman aan boord van 's lands fregat "Bellona" aangaande zijn commissie naar Madeira en de Canarische Eilanden, ten einde het commando van de schout bij nacht Reynst, over de vloot aldaar gelegen, over te nemen.
1776-1778 5 katernen
- 39** 1776-1777
- 40** 1776-1777
2 identieke exemplaren.
- 41** 1777-1778
- 42** 1777-1778
- 43** 1777-1778
3 identieke exemplaren.
- 44** Verbaal van kapitein C.H. Mulder voor de vice-admiraal J.A. Zoutman aangaande zijn reis aan boord van het fregat "Hector" naar de Middellandse Zee.
1788-1791 1 deel
- 45** Krijgsraad gehouden aan boord van het schip "Lands Croon" 1762, de "Meermin" 1761 en in het admiraliteitshuis te Amsterdam.
1761 1 katern
- 46** Monsterrol van het schip de "Nassouw Weilburg".
1770 1 deel met los stuk
- 47** Consumptieboek van het schip de "Nassouw Weilburg"
1770-1772 1 deel

-
- 48** Victualielijst van het schip de "Bellona"
(±1776) 1 katern met los stuk
- 49** Monsterrol van het schip "Admiraal de Ruyter"
1780 1 deel
- 50** Monsterrol van het schip de "Batavier".
1780 1 deel
- 51** Rekening courant van J.A. Zoutman.
1750-1766; 1770-1772; 1776-1778 8 katernen
- 52-53** "Allerhande annotatiën" betreffende zeezaken, reglementen, instructiën, uitrusten
van schepen, seinen, salut, enz., met index.
z.j.
- 52** Bestanddeel 1., 1 band
met tekeningen.
- 53** Bestanddeel 2., 1 deel
- 54** Beschrijvingen van eilanden gelegen in de Middellandse Zee; en van de baai van
Tunis.
z.j. 1 omslag
- 55** Beschrijving met tekeningen van de Vlaamse kust door luitenant de Peterson.
1784 1 band
- 56** Alfabetische beschrijving van kusten en havensteden.
z.j. 1 deel
met losse stukken en tekening.
- 57** "De Portulan der Middellandsche Zee" door H. Michelot; vertaling uit het frans.
z.j. 1 deel
Met losse aantekeningen.
- 58** Leerboek voor zeegevechten door O. Zanne; vertaling uit het frans.
z.j. 1 deel
- 59** "Schatkamer ofte konst der stuurlieden" Leerboek voor stuurlieden.
z.j. 1 band
- 60-62** Vlaggeboekjes voor het seinen op zee.
z.j. 3 delen
- niet identiek
- in inv. no. 60 op het schutblad de handtekening van Zoutman.
- 60** Bestanddeel 1.
- 61** Bestanddeel 2.
- 62** Bestanddeel 3.
- 63** Alfabetisch vlag- en seinboekje.
z.j. 1 deel
- 64** Seinen voor convooien van handelsschepen, vastgesteld door de Admiraliteit op de
Maze; met geschreven aantekeningen.
1758 1 katern

gedrukt.

- 65** Seinen voor convoien van handelsschepen, vastgesteld door de Admiraliteit van Amsterdam; met geschreven aantekeningen.
1747
gedrukt. 1 katern
- 66** Seinen voor de kapiteins onder commando van de schout bij nacht Zoutman.
z.d.
- gedeeltelijk gedrukt.
- met losse stukken w.o. 1. Overzicht van de vlaggen der vlootschepen. 2. Kaartje van de Westzee. 1 band
- 67** Seinen om commando's op zee door te geven.
z.j. 1 deel
- 68** Seinen voor de schepen varend onder bevel of convooi van kapitein Samuel van Hoogstraten.
1742 1 katern
- 69** Extracten uit de resoluties der Staten Generaal en de Staten van Holland en Westfriesland, deducties en memories betreffende diverse zee- en handelszaken.
1701-1784
gedeeltelijk gedrukt. 1 pak
- 70** Stukken betreffende het gepasseerde op de rivier voor Lissabon tijdens het verblijf van de luitenant-admiraal Cornelis Schrijver in 1748; het geschil tussen deze admiraal en kapitein Hoeuft aangaande het verlies van het schip de Meermin ±1761; en het geschil tussen deze admiraal en de Admiraliteit van Amsterdam aangaande de kwaliteit van 's lands schepen.
1741-1753
gedeeltelijk gedrukt. 1 pak
- 71** Plakkaten, publicaties en requesten van de Staten Generaal en de Staten van Holland aangaande diverse handels- en zeezaken.
1705; 1743-1758
gedeeltelijk gedrukt. 1 pak
- 72** Stukken betreffende zeezaken, tractementen van officieren, oorlogvoering, en uitrusting van schepen.
±1740-1793
gedeeltelijk gedrukt. 1 pak